

РЕЦЕНЗИЯ

От: проф. д-р Даниела Милчова Фесчиян, УНСС, катедра „Счетоводство и анализ“, научна специалност „Счетоводна отчетност, контрол и анализ на стопанската дейност“

- 1. Научна степен „доктор“, диплома № 26904 от 23.08.2000 г., протокол 16 № 10 от 20.06.2000 г. на Научна комисия на ВАК при МС на Р България.**
- 2. Научно звание (академична длъжност) „професор“ по научна специалност „Счетоводна отчетност, контрол и анализ на стопанската дейност“, свидетелство 29 от 2014 г., протокол № ФС-11 от 15.12.2014 г. на Финансово-счетоводен факултет при УНСС.**

Относно: дисертационен труд за присъждане на образователна и научна степен „доктор“ по научна специалност в УНСС.

Основание за представяне на рецензията: участие в състава на научното жури по защита на дисертационния труд съгласно Заповед № 147/ 26.01.2023 г. на Ректора на УНСС.

Автор на дисертационния труд: Галина Симеонова Василева

Тема на дисертационния труд: *Счетоводно-информационно осигуряване на държавния бюджет (теоретико-приложни аспекти)*

1. Информация за дисертанта

Дисертантът се е обучавал по докторска програма към *катедра „Счетоводство и анализ“*, *Финансово-счетоводен факултет* на УНСС по *научна специалност* съгласно Заповед на Зам.-ректора по НИД на УНСС № 555/ 16.03.2017 г. Обучението е осъществено в *задочна* форма през периода 16.03.2017 г. – 15.02.2023 г.

- *Кратка биографична справка*

Докторант Галина Василева е родена на 31.05.1986 г. в гр. Перник. През 2013 г. е завършила ОКС Бакалавър спец. „Счетоводство“ в УНСС. Има завършени три магистратури: „Счетоводство и контрол“, „Право“ и „Международни отношения“. В периода 2005-2009 г. се е обучавала в Университета в Кьолн по специалностите „Право“ и „Икономика“.

Владее отлично немски и английски език, ползва италиански и сърбохърватски.

Трудовата ѝ кариера е като счетоводител, компютърен аналитик с немски и английски език, специалист по контрол на приходи с немски език. Към настоящия момента работи в Си 3 ай Европа ЕООД – дъщерно дружество на американската компания Telereх Marketing Inc.

- *Кратка информация за изпълнението на индивидуалния план*

Докторант Галина Василева е изпълнила индивидуалния си план. Положила е успешно задължителните докторантски изпити за

професионално направление 3.8. Икономика по Методология и методика на научните изследвания, Икономикс и Статистически методи и иконометрични модели в изследователската дейност. Успешно е положила и докторантските изпити за научна област „Счетоводна отчетност, контрол и анализ на стопанската дейност“ по Теория и организация на счетоводството, Финансово отчитане и счетоводен анализ и Реферат по темата на дисертационния труд. Кредитите от публикационната и активност са 40. Съветът на катедра „Счетоводство и анализ“ при УНСС на свое заседание от 10.01.2023 г. взе решение за отчисляване с право на защита на докторант Галина Василева. Общият брой кредити от изпълнението на индивидуалния план на докторанта е 200, което е повече от изисквания минимум.

- *Обща характеристика на представения дисертационен труд*
 - *Структура, обем*

Дисертационният труд е структуриран в увод с обем от 5 стр., три глави, с общ обем от 168 стр., заключение с обем от 4 стр. и библиографска справка включваща 26 източника учебна и научно изследователска литература, 23 нормативни документа и указания и 9 интернет източника. Представени са и пет приложения. Главите в дисертационния труд са балансирани в обемно отношение.

Дисертационният труд е добре структуриран. Структурата на дисертационния труд позволява прилагането на изследователски подход и ясното открояване на заключения, обобщения и приноси.

- *Оценка за: актуалност на темата; целта; задачите; обекта; предмета; основната теза на дисертационния труд*

В увода е подчертана актуалността и обществената значимост на изследваната проблематика, с което докторантът аргументира избора на темата. Правилно са формулирани предметът и обектът на изследването, изследователска цел и набелязаните задачи за нейното постигане.

Изследователската теза е ясно изразена. Считаю, че е защитимо допускането на докторант Василева, за необходимостта от усъвършенствания в отчетно-информационното осигуряване на държавния бюджет.

В увода е отделено внимание и на методическия инструментариум на изследването, като се предвижда използване на богат набор от изследователски методи. Ясно са отразени изследователската теза, методологията и ограниченията на изследването. Считаю, че общите параметри на разработката съответстват на темата на дисертационния труд и са вярно и точно дефинирани. Това е предпоставка за задълбочено и сериозно разглеждане на проблематиката, което предполага достигане до значителни изводи и резултати.

Глава първа е с наименование „Икономическа характеристика на държавния бюджет“. Разработена е в обем от 62 стандартни компютърни страници структурирани в 7 отделни точки.

Положително оценявам съжденията относно спецификата на публичния сектор на стр. 8 от дисертационния труд. Обоснована е взаимовръзката между финансовата и статистическата отчетност. Личи добро познаване на Концептуалната рамка за финансовата отчетност с общо предназначение от организации от публичния сектор. В Таблица 1.1. на стр. 9 е представена структура на публичния сектор в България, в съответствие с нормативната регламентация.

Положително оценявам споделените съждения относно същността на държавния бюджет в икономически, юридически и технически аспект. Добре е представено обобщението за същността на държавния бюджет на стр. 20. Положително оценявам ретроспективното изследване на бюджетните процедури и цялостното представяне на бюджетния процес и процедурите за отчитане на изпълнението на държавния бюджет. Коректно са представени показателите и структурата на държавния бюджет от стр. 30 до стр. 33.

Добре са структурирани принципите и функциите на държавния бюджет. Положително оценявам систематизираните общотеоретични счетоводни специфики на отчетно-информационното осигуряване на държавния бюджет, както и представените приложни аспекти на отчетно.-информационното осигуряване на държавни бюджет в точка пета от първа глава на дисертационния труд.

Правилно е посочена нормативна рамка на счетоводството в публичния сектор на стр. 58, което доказва законовите познания на докторанта в сферата на публичния сектор. Положително оценявам систематизираните специфики в организацията на счетоводството в публичния сектор, както и представените съждения относно сметкоплана на бюджетните организации.

Теоретичните съждения на докторанта в първа глава се основават на защитени и доказани тези в областта на счетоводството в публичния сектор от изследователите на катедра „Счетоводство и анализ“, както и на други учени в страната и чужбина по тематиката, което е нормална последователност и приемственост в науката.

Втора глава е с наименование „Отчетно – информационно осигуряване на показателите за държавния бюджет. Главата е с обем от 67

страници и е добре структурирана в седем основни точки. Положителна оценка заслужават представените пет „методологии“ за създаване на счетоводна информация за приходите и разходите на държавния бюджет, бюджетните взаимоотношения, вноските на България в бюджета на ЕС и създаването на счетоводна информация за резултата от касовото изпълнение на бюджета и финансиране на бюджетния дефицит с обосноваване на възможностите за усъвършенстване. Задълбочено са характеризирани приходите и разходите на държавния бюджет. Аргументирани са предложения за усъвършенстване на отчетно-информационното осигуряване на резултата от изпълнението на държавния бюджет, представянето на възстановените данъци, отчитането на входящите парични потоци от текущо внесения авансово данъци. Висока положителна оценка заслужава представения в т.2.6.2. Подход за съставяне на Отчет за касовото изпълнение на бюджета при спазване на философията на МССПС „Финансово отчитане на касова основа“, както и сравнителния анализ с възприетия в страната ни модел на Отчет за касовото изпълнение на бюджета. Докторант Василева е изразила ясно становище относно ефектите от адаптирането към стандартизирания модел на Отчета. Предложените усъвършенствания на подходите в тази глава са с приносен характер.

Трета глава от дисертационния труд е посветена на емпирично изследване на възможностите за усъвършенстване на отчетно-информационното осигуряване на държавния бюджет. С това мащабно за страната ни изследване и резултатите от него докторант Василева постига потвърждаване на изследователската си теза и работните хипотези и прави защитими приносите в дисертационния труд. Целта на анкетното проучване е ясно дефинирана. Изследването обхваща всички

първостепенни разпоредители с бюджет, общини и областни центрове. Приложена е анкетната карта, която обхваща 16 въпроса.

Направен е задълбочен статистически анализ за изследване на взаимовръзката и зависимостта между вида на административната структура и необходимостта от подобряване на финансовата отчетност в публичния сектор. Резултатите от изследването категорично доказват предложенията на доктората и потвърждават работните хипотези за необходимост от усъвършенстване на подходите за отчитане, представени във втора глава на дисертационния труд и за необходимост от усъвършенстване на Отчета за изпълнение на държавния бюджет на Република България.

В заключението на дисертационния труд ясно са отразени обобщенията, резултатите и изводите от изследването на докторанта. По-важните оценки, изводи и предложения са представени като приноси с научен и приложен характер.

Илюстративният материал на разработката е достатъчен, подходящ и съответства на изследователските разсъждения, към които е представен. Състои се от 29 броя фигури и 9 броя таблици, които са качествено представени. Включени са в основния текст на труда и допринасят за по-добра яснота, разбираемост и аргументираност.

Представени са 5 приложения. Тези приложения имат връзка с основния текст и са полезни за установяване на показатели, изводи, обобщения и препоръки по изследваните въпроси.

- *Използвана научна литература (оценка на осведомеността на дисертанта по проблематиката, разглеждана в дисертационния труд).*

Налице е достатъчно богата библиографска справка. Темата на дисертационния е широко дискутирана, но не достатъчно изследвана. Ползваните литературни източници включват трудове на български и английски език, интернет адреси, нормативни и други документи. Приложената библиографска справка показва висока осведоменост на докторанта по темата на дисертационния труд. Литературните източници са ползвани коректно като са спазени правилата за научна етика.

2. Оценка на получените научни и научно-приложни резултати

- *Акцентира се върху основните научни и/или научно-приложни резултати, постигнати в дисертационния труд*

Постигнатите резултати в дисертационния труд са с научно-приложен характер. В първа глава изводите и резултати са в областта на научно-теоретичните характеристики на отчетно-информационното осигуряване на държавния бюджет. Чрез тях са изпълнени първа и втора задача, дефинирани в увода на дисертационния труд. Във втора глава изводите и резултатите са по отношение на методологичните аспекти на отчетно-информационното осигуряване на държавния бюджет. Чрез тях са изпълнени дефинираните от докторанта трета и четвърта задача. Постигнатите резултати в трета глава са свързани с емпирично изследване и отразяват изпълнение на петата задача, за постигане на целта на дисертационния труд. Чрез постигнатите резултати и изпълнените задачи целта на дисертационния труд е постигната. Използваната методология съответства на представената в увода.

3. Оценка на научните и научно-приложни приноси

Дисертантът посочва пет приноса с научно-приложен характер, които са коректно дефинирани и съответстват на съдържанието на дисертационния труд и на обобщените изводи и резултати от изследването.

Основните научно-приложни приноси в дисертационния труд са предложенията за усъвършенстване на отчетно-информационно осигуряване на приходите и разходите в държавния бюджет, подходът за текущо проследяване изпълнението на държавния бюджет и за съставяне на отчет за изпълнението на държавния бюджет по модела на Международния счетоводен стандарт за публичния сектор „Финансово отчитане на касова основа“. С приносен характер е анкетното проучване и обобщаването на резултатите от него, чрез което се доказва необходимостта от предложените от докторанта модели за усъвършенстване на отчетно-информационното осигуряване на държавния бюджет.

4. Оценка на публикациите по дисертацията

Публикациите по дисертационния труд са 4 броя. Две от публикациите са в издания, публикувани в CEEOL, а другите две в колективни монографии с редакционни колегии. Публикациите са следните:

1. Особенности в дейността и във финансовата отчетност на предприятията в публичния сектор, глава дванадесета, колективна монография „Вариативни подходи на третиране на финансовите отчети – оценки, представяне, превенции на измами“, София, 2021, ИК-УНСС, с.356-364, ISBN 978-619-232-522-0, Print-ISBN-13: 978-619-232-522-0
<https://www.ceeol.com/search/book-detail?id=1013822>

2. Специфики на счетоводната система на държавния бюджет, Сборник с научни доклади, колективна монография "Счетоводство и дигитализация", 2021 г., с. 171-178, Print-ISBN-13: 978-619-232-469-8;

<https://www.cceol.com/search/chapter-detail?id=1063761>

3. Икономическа характеристика на държавния бюджет и необходимост от счетоводна информация, колективна монография „Икономиката на България и Европейския съюз в дигиталния свят“, София, ИК-УНСС, 2019 г., с.444-450, ISBN 978-619-232-208-3

4. Счетоводни аспекти на ориентирания към резултати бюджет, колективна монография „Икономиката на България и Европейския съюз в глобалния свят“, София, ИК – УНСС, 2018 г., с. 304-312. ISBN 978-619-232-089-8

- С посочените публикации получените резултати в дисертационния труд са в достатъчна степен разпространени в научната литература.

5. Оценка на автореферата

Авторефератът отразява достоверно съдържанието на дисертационния труд. Представени са по-важните и основните съждения, виждания и становища на докторанта по разглежданата проблематика като е следвана структурата на разработката. За илюстриране на доказаната авторова теза и потвърждаващите я хипотези в автореферата се представят подбрани от автора фигури от анкетното проучване. Акцентирано е върху сериозната емпирика, която е представена в дисертационния труд.

6. Критични бележки, препоръки и въпроси

Повечето от направените по време на вътрешната защита в Катедрата предложения и бележки по структурата и съдържанието на

дисертационния труд и на автореферата към него са приети и добросъвестно отразени от докторанта.

В определени части от дисертационния труд се отделя голямо внимание на основни понятия, дефинирани в учебните пособия и в приложимата нормативна уредба, в т.ч., държавен бюджет, бюджетен процес, структура на публичния сектор, счетоводна система на предприятията от публичния сектор и др., което е типично за младите изследователи. Добре би било в следващите си изследвания докторантката да засили научната обосновааност на изследовалските си резултати. Необходима е по-голяма убедителност при отстояване на собствените виждания за открояване ролята на счетоводната информация при изпълнението на показателите по консолидираната фискална програма.

Представените критични бележки не омаловажават постиженията в дисертационния труд.

Препоръчвам на докторантката в бъдещата си работа да задълбочи проучването на международната практика по прилагането на цялостен подход за счетоводно-информационно осигуряване на бюджетните рамки на страните по света, в т.ч. в Европа. Това предполага анализ на приложимостта на МССПС в счетоводните системи на предприятията от публичния сектор. В тази връзка, предлагам по време на защитата докторантката да систематизира и представи предимствата и недостатъците от прилагането на обща рамка за финансово отчитане в публичния сектор, базирана на философията на Концептуалната рамка и изискванията на МССПС, относно счетоводно-информационното осигуряване на държавния бюджет.

7. Заключение

Представеният дисертационен труд има завършен вид с приносен характер в областта на отчетно-информационното осигуряване на държавния бюджет. Коректно са обособени приносите с научно-приложен аспект. Литературната осведоменост на автора е на необходимото ниво. Добавям и положителните ми впечатления от положените усилия и сериозната работа на докторантката за постигане на добрите резултати и обосноваване на приноси.

Цялостната ми оценка за дисертационния труд е положителна. Той представлява самостоятелно, завършено и оригинално научно изследване. Изпълнени са наукометричните критерии за дисертационен труд. Това е основание за положителната ми оценка и предложение към членовете на Научното жури да бъде присъдена образователната и научна степен „доктор” на Галина Симеонова Василева.

21.02.2023 г.,

София

Рецензент,

проф. д-р Даниела Фесчиян: